Районти вырăх-чĕрлĕх фермисем хĕл умĕн

Хĕле хатĕр, ĕçлемелли те çук мар

Сивĕ хĕл кунĕсем те инçетре мар. Епле кĕтсе илесçĕ-ха 2009-2010 çулсенчи хĕл кунĕсене обществăлла вырăх-чĕрлĕх патĕнче ĕçлекенсем? Çак ыйту çине тулли хурав тупма район администрацийĕн ял хуçалăх пайĕ юпа уйăхĕн 21-мĕшĕнче Муркаш енре вырăх-чĕрлĕх

«Ударник» хуçалăхăн Вăрманкассинчи сĕт фермине 20 çул вăй хуракан Юрий Геннадьевич Павлов слесарь-операторта 16 çул ĕçлет. Фермăна хĕле хатĕрлессинче хăйĕн тивĕçĕ пуррине те лайăх ăнланать вăл.

патĕнче ĕçлекенсен пĕрлехи кунне ирттерчĕ. Çавăн чухне район администрацийĕн ответлă специалисчĕсем пĕрлешӳллĕ тата хресчен (фермер) хуçалăхĕсенчи пур фермăсенче те пулса курчĕç, хĕл умĕнхи лару-тăрупа тĕплĕн паллашрĕç. Çу кунĕсене «Хĕвел çӳлте – Пукрав инçе» тесе ирттернисемсĕр пуçне ыттисем тăрăшсах хĕле хатĕрленни паян куç умĕнче. Хĕл кунĕсенче те продукци илессине чакарас марри пирки шутлакансем паян та фермăсенче строительсемпе юсавçăсен бригадисене ĕçлеттерeççĕ. Çакнашкал ӳкерчĕксене асăннă кун «Герой», «Оринино», «Свобода», «Ударник», «ВТМ», Суворов ячĕпе хисепленекен хуçалăхсенче тĕл пулни кăмăла çĕклерĕ.

Ку хуçалăхсен фермисенче строительсемпе юсавçăсем урайсем юсас, алăксем çирĕплетес тĕлĕшпе ĕçлетчĕç. Çак фермăсемпе сарайсене кĕрсе тухма та кăмăллă пулчĕ. Çав вăхăтрах вырăх-чĕрлĕх пăхакансен пĕрлехи кунĕнче хĕл умĕн «алă усни-сем» те куç умĕнчен айккинче юлмарĕç. Тĕслĕхрен, Чапаев ячĕпе хисепленекен ял хуçалăх производство кооперативĕн фермисем. Кунта строительсем çуккипе тата ĕç йĕркелĕвĕ тивĕçлĕ шайра маррипе вырăх-чĕрлĕх тăмалли пӳлĕмсене юсас ĕçе пуçăнман та. Тислĕк кăлармалли оборудовани час-час ваннăран сарайсенчи санитари ыйтăвĕ те тивĕçлĕ шайра мар. Асăннă хуçалăхăн Отаркккăри сĕт ферминче вырăхсене шывпа тивĕçтермелли система та япăхнăччĕ, транспортер йĕркеллĕ ĕçлеменрен сарай тислĕкпе

Раисăпа Владимир Карповсем А. Афанасьевăн хресчен (фермер) хуçалăхĕнче сыснасем çăвăрлаттарнă çĕрте ĕçлеççĕ. Вырăх-чĕрлĕх отраслĕнче пысăк опыт пухнăскерсем хĕле хатĕрленессипе те тимлĕ. Унчен 5 çул дояркăра вăй хунă Раиса сыснасем пăхас ĕçре 1984 çултанпа. Владимир вара хăйĕн пурнăçне вырăх-чĕрлĕх отраслĕпе 1978 çултанпа çыхăнтарнă: 30 çула яхăн сĕт машинипе ĕçленĕ.

А. Афанасьевăн хресчен (фермер) хуçалăхĕнче сысна пăхнă çĕрте вăй хуракан Валентина Смирнова, Фаина Тимофеева тата Вера Бульбарова ветеринар хăйсем хĕле хатĕррине пытармаççĕ.

тулса ларнăччĕ.

Фермăсенчи йĕрке вăл пĕр кунта тумалли ĕç мар. Çакна ăнланнă «Оринино», Ильич яч. хис., Суворов яч. хис., «Герой», «Восток» хуçалăхсенче вырăх-чĕрлĕх фермисенче, юсав ĕçĕсене кулен туса тăрассине йĕркене кĕртнĕрен, шыв системипе тислĕк кăлармалли транспортерсем яланах йĕркеллĕ ĕçлеççĕ. Ку хуçалăхсен фермисене кĕме те кăмăллă. Вырăхĕсем таса та мăнтăр. Апла пулсан вĕсен экономики малалла кайнинчен те тĕлĕнме кирлех мар.

Вырăх-чĕрлĕх продукцийĕ – кулленхи укça çăл куçĕ. Юпа уйăхĕн 2-мĕшĕ тĕлне районти пĕрлешӳллĕ хуçалăхсенче кашни ĕне пуçне вăтамран 10,2 кг сĕт суннă пулсан, «Свобода» хуçалăхра ку кăтарту 11, 6 кг. Çавăн пекех «Ударник», Ильич яч. хис., «Оринино», «Передовик» хуçалăхсенче те кашни ĕне пуçне 11 килограма яхăн сĕт сăватчĕç. Сăвăм пĕчĕкрех хуçалăхсем: «Хлебороб», Чапаев яч. хис., Е. Андреев яч. хис., «Восток».

9 уйăхра районĕпе 1141,3 тонна аш-какай туса илни, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, 71 процент кăна. Çак вăхăтра пĕтĕмпе сунă 7201 тонна сĕт те иртнĕ çулхин 89,5 процентне çеç пулать. Çакă çитес хĕл кунĕсенче ответлăрах ĕçлеме ыйтать. Ăна валли вырăхсене тулли рационпа тăрантарассине йĕркелемелле, çитмен апата паянах фермăсем çывăхне турттарса хумалла, шартлама сивĕсем çитиччен юсав ĕçĕсене вĕçлеме тăрăшмалла.

Т. АЛЕКСЕЕВА,
ял хуçалăх пайĕн тĕп специалист-эксперчĕ.
А. БЕЛОВ
сăн ӳкерчĕкĕсем.

Ял хуçалăх техникине – хĕллехи управа

СК-5 «Нива» комбайн та управра ларать

2008 çултан тытăнса 2012 çулччен ял хуçалăхне çĕнĕ техникăпа тата технологипе модернизацилеме пăхнă кредит ресурсĕсен калăпăшĕ 250 миллиард тенкĕрен иртмелле. Тĕп капитала инвестици хывасси тĕрлĕ финанс çăл куçĕсенчен 2020 çул тĕлне 2007 çулхинчен 5 хут ӳсмелле. Проектра каланă тăрăх Раççей 2020 çул тĕлне тырă экспортлассине 35 млн. тоннăна çитерме пултарать. 2007 çулхи çак кăтарту – 16,7 млн. тонна. Аталанăвăн çак çулĕ çинче ял хуçалăх техники тĕп вырăн йышăнать (АПКан 2020 çулччченхи аталанăвĕн прогнозĕнчен).

Апла пулсан çĕнĕ техника туяннипе пĕрлех ăна упрасси çине те хресченĕн малашне тимлĕрех пăхмалла пулать. Ку тĕлĕшпе требованисем те вăйланĕç. Паян вара чылай хуçалăхсенче пулсан çакна ăнлансах кайни курăнмасть. Акă, тĕслĕхрен, иртнĕ кунсенче Чапаев ячĕпе хисепленекен хуçалăхăн мехпаркне çитсен те ĕнер хирте ĕçленĕ тракторсемпе агрегатсем парка çитсе ларнинчен ытла хĕле хатĕрленни курăнмарĕ. Çĕр пичĕ шурă юрпа витĕнничен юлнă кунсемпе туллин усă курса техникăна çил-тăманран пытарасси кунта ырăпа вĕçленессе шантарать кăна.

– Ĕçре хамăра пулăшакан ял хуçалăх техникине хĕллехи управа лартасси пирĕншĕн çулленех пĕрремĕш задача пулнă. Çакна ăнланса эпир ăна вăхăтра татăклăн татса панă. Кăçал та хамăр ĕçе ку тĕлĕшпе хăй еккипе ямарăмăр, – кĕтсе илчĕ пире «Ударник» сăнавлă производство хуçалăхĕн Вăрманкасси уйрăмĕн пуçлăхĕ Г. Афанасьев паянхи ырăнхи ĕçсемпе паллаштарнă май.

Кунта уй-хир ĕçĕсене вăхăтра пурнăçлама явăçтарнă ял хуçалăх техникине управа лартассине пысăк ĕçсем туса ирттернĕ. Ĕçсем вĕçленменччĕ-ха, анчах вырăнсенче умра тăракан тĕллевсене курни-ăнланни çак çитменлĕх хуçалăхăн итти уйăмĕсенче те вăхăтлăх пулнине çирĕплетрĕ.

Эпир пынă кун Ильич яч. хис. хуçалăхра ял хуçалăх техникине хĕллехи управа лартассипе юлашки ĕçсем пыратчĕç: вицĕ комбайн, вицĕ сеялка килĕшӳллĕн управра ларатчĕç пулсан та, техникăна вырнаçтармалли паркра йĕрке ытларах кирли куç умĕнчен айкинче юлаймарĕ.

Чкалов ячĕпе хисепленекен ял хуçалăх производство кооперативĕ калăпăшĕпе районта пысăккисен шутнех кĕмест-ха, анчах çу каça пурнăçланă ĕçĕсемпе Исетерккĕсем нумайăшĕн тĕслĕх те пулма пултарни пирки калаççĕ. Техника управа лартассипе те кунта уяртарах куна кĕтсе ларман. Кăкарса ĕçлемелли агрегатсем вырăнсене çитсе çăвăнса пĕр рете ларнă, ĕçлев пайĕсене хĕл каça тутăхсаран сĕрнĕ. Хуçалăх пĕлтĕр туяннă çĕнĕ «Вектор-410» «хир карапне» ангара пытарнă, кивĕ СК-5 «Нива» комбайнсем вара хăйсене управа лартнă чух унпа ĕçленĕ механизаторсем тирпейлĕ пулнăран ыран тесен ыран ĕçе тухма хатĕр пек çап-çамрăк курăнса лараççĕ. Тавраpa вара хĕл умĕнхи çанталăк хуçаланать.

Техникăна управа лартассине тунă ырă пуçарусене Суворов ячĕпе хисепленекен ял хуçалăх производство кооперативĕнче те тĕп пултăмăр. Кунта та иртнĕ çул туяннă тырă вырмалли çĕнĕ «Акрос-530» комбайн, тирпейлĕ управа лартнăран, пач ĕçлемен пек курăнать. Кĕрхи çумăрсемпе хĕлĕн малтанхи юр пĕрчийĕсем те комбайншăн нимĕн те мар. Çавна валли хуçалăх паркĕнче çурт тăвассине ĕçсем пыратчĕç. Кунашкал управ хыççăн кăçал 600 гектар ытла вырнă «хир карапĕ» çитес çул та маххă памасса çирĕппĕнех шанма пулать.

– Хуçалăхри ĕç планĕпе килĕшӳллĕн пирĕн чӳк уйăхĕччен çуркуннерен кĕркуннечченхи уй-хир ĕçĕсене явăçнă ял хуçалăх техникине пĕтĕмпех хĕллехи управа лартса пĕтермелле. Урăхла епле-ха, ĕç укçин ытларах пайĕ техникăна юсанипе тата управа лартнипе çыхăннă-çке, – терĕ хуçалăхăн тĕп инженерĕ Г. Викторов.

Çапла, ĕçлекен çын малаллах пăхать, пурнăçпа тан пыма çĕнĕлĕхсене алла илнипе пĕрлех перекетлĕх пирки те манмасть.

Тĕрлĕ технологисене йышăннипе пĕрлех ял хуçалăх техникине упрасси çине те яваплăрах пăхсан çеç «АПКан 2020 çулччченхи аталанăвĕн прогнозĕнче» тĕш тырăн вăтам тухăçне 2007 çулхи 16,8 центнертан 2020 çул тĕлне гектар пуçне 26-28 центнера, пĕр гектар ака çĕрĕ çине 2007 çулта 33 кг минераллă удобрени панинчен çак кăтартăва 2010 çул тĕлне 39 килограма, 2020 çул тĕлне вара 110-117 килограма çитересси пурнăçа кĕрĕ.

...Тулли тырă ампарĕсем патĕнчен иртнĕ май управа хунă тырă шăрши, фермăсемпе пынă чух обществăлла вырăх-чĕрлĕх валли янтăланă паха сенажпа пысăк класлă утăн техĕмĕ сăмсана кăтăклать. Апла пулсан ял хуçалăхĕ пурăнать-ха. Ăна малалла аталантарассине вара ĕçре усă куракан ял хуçалăх техникипе перекетлĕ пулни тĕп вырăнта.

С. НИКОЛАЕВ,
районти патшалăх техника надзор инспекцийĕн пуçлăхĕ-асла патшалăх инспекторĕ;
А. ПАВЛОВ,
ял хуçалăх пайĕн тĕп агрономĕ;
А. БЕЛОВ,
район хаçачĕн сотрудникĕ.

Килти хушма хуçалăх

Сысна çурине мĕнле апат кирлĕ?

Хĕл çывхарнă май çак ыйту нумай ял çыннине шухăшлаттарать. Çу каçа хатĕрленĕ апат та çителĕклех паллах. Çапах та...

Çамрăк чух вырăхсен мышцисем вăйлă аталанаççĕ. Çавăнпа та хĕл каçарма туяннă çурасем валли çителĕклĕ чухлĕ протеин, кальци, фосфор тата ытти тĕрлĕ витаминсем нумай кирлĕ. Вĕсем çителĕксĕр пулсан организм кирлĕ пек аталанаймасть. Апат углеводпа пуян-тăк (вăл тĕш тырăра, концентратлă апатра нумай), вырăх хăвăрт самăрать.

3-4 уйăхри сысна çурине хĕлле талăкра мĕн чухлĕ апат кирлине кăтартни

Комбикорм	1,5 кг
Хăймине илнĕ сĕт	1 кг
Сахăр кăшманĕ	350 г
Çĕр улми	550 г
Пурă (мел)	20 г
Тăвар	16 г

Апат хатĕрленĕ чухне белокпа (протеинпа) пуян çимĕçсем çинчен пĕлмелле, вĕсем мĕн чухлĕ кирлине шута илмелле. 3-4 уйăхри çурасене талăкра 225-230 грамм протеин памалла. Тăватă уйăх тултарман çурасене талăксерен 3-4 хут, ялан пĕр вăхăтра апатлантармалла. Çамрăк амасене кунсерен уçăлма кăлармалла. Усă сывлăшра пулни организма çирĕплетет, урасене лайăхрах аталантарать, ытлашши самăрăлма чăрмантарать. Сысна ами 9-10 уйăха çитсен пĕтĕленме пултарать.

В. ИЛЬИН,
вырăх тухтăрĕ.

Пушă кĕленчерен – пурăнмалли çурт

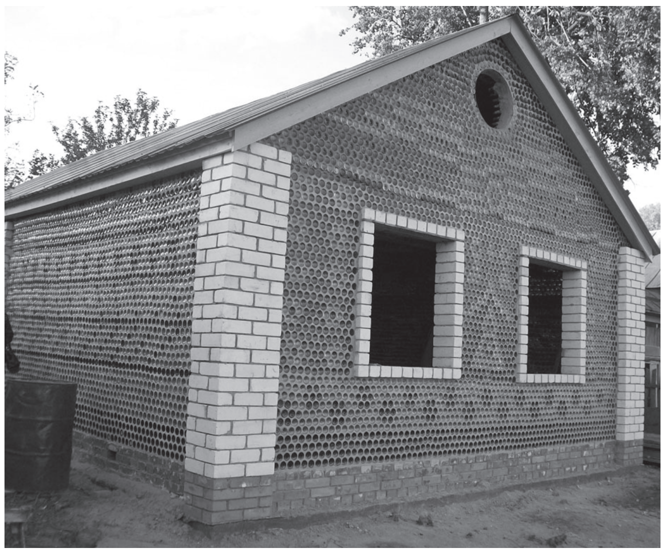

Çакнашкал тĕлĕнтермĕше тĕл пултăмăр эпир Шетмĕпуç ял тăрăхĕнчи Опрыскьялте. Унччченрех пушă эрех-сăра кĕленчисенчен çуртсем тунине центрта тухакан хаçат-журналсенче е телевизорпа çеç кураттăмăр пулсан, çурт-йĕр тăвас çĕнĕ технологи пирĕн патăмăра та çитрĕ. Иртнĕ çу кунĕсенче ăна ăсталанă В. Павлов фермер тĕрлĕ тĕслĕ кĕленчесемпе усă курса çурта тул енчен те илемлетнĕ. Кил хуçи эпир пулнă чух килте пулманран кун чухлĕ пушă кĕленчене мĕн вăхăт пуçтарнине пĕлеймерĕмĕр. Шутласан, кашни ялтах тата пур çулсем хĕрри те пушă эрех-сăра кĕленчисем ытлашшипех йăваланса выртаççĕ.

А. БЕЛОВ сăн ӳкерчĕкĕ.

01 пĕлтерет, асăрхаттарать

Кашнин тимлĕхе ӳстермелле

Пĕлтĕр ĕнтĕ, пушартан сыхланасси ирĕке кайнă вут-кăвара сӳнтернинчен чылай çăмăлрах. Çакă патшалăх пушар надзорĕн пуçлăхĕ каламасăрах паллă. Анчах çынсем кулленхи ĕç-хĕлте самантлăх тимлĕх çухатни часчасах каялла тавăрма çук инкексем патне илсе çитерет.

Халĕ каланине çирĕплетекен юлашки тĕслĕх. Октябрĕн 21-мĕшĕнче Ярославка ял тăрăхĕнчи Варпуç Чемейре пĕр килти хушма хуçалăхра пахчара выртакан утă рулонĕсене «хĕрлĕ автан» иленнĕ. Инкеке çийĕнчех асăрхани тата пулăшу вăхăтра çитни çулăма сарăлма памарĕ, анчах та... Хыççăнхи тĕпчев çакна кăтартса пачĕ. Инкек тухиччен çак тĕлте сывлăх тĕлĕшĕнчен хавшакрах çын пулнине пĕлтĕмĕр. Енчен те çакна асăрхана çын ăна вăл тĕлтен чĕнсе илнĕ пулсан, инкекрен пăрăнса иртме те пулатчĕ ĕнтĕ. Çак тĕслĕх те сивĕ хĕл кунĕсем умĕн ял çыннисемшĕн хăйне евĕр урок пуласса шанатăп. Ахальлĕн хĕл кунĕсенчи «хĕрлĕ автан» ăшăран ытларах куççуль юхтарасси каламасăрах паллă.

Варпуç Чемейри инкекпе кăçал район территорийĕнче 28-мĕш пушар пулчĕ. Ку вăл пĕлтĕрхи çак вăхăтринчен 9 тĕслĕх нумайрах. Хĕл кунĕсенче вут-кăвар ирĕке кайса шар ан кăтарттăр тесен кашнийĕнех пушар хăрушсăрлăх правилисене пăхăнасси пирки манас марччĕ. Ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсен те ку тĕлĕшпе профилактика ĕçĕсене вăхăтра пурнăçласчĕ.

Çывхаракан хĕл умĕн ялта пурăнакансен кашнийĕнех тимлĕхе ӳстересчĕ. Çакă пушар хăрушсăрлăхĕпе тачă çыхăннă.

И. СМИРНОВ,
патшалăх пушар надзорĕн районти уйрăмĕн пуçлăхĕ.